

II. Ludność i osadnictwo

8. Kręgi kulturowe

Pojęcie kręgu kulturowego

- **Kultura** – dorobek materialny i duchowy społeczeństwa (historia, religia, tradycja, wyznawane wartości, język, nauka i sztuka) zgromadzony w trakcie jego dziejów i przekazywany z pokolenia na pokolenie.
 - **Cywilizacja** – poziom rozwoju społecznego wyznaczony przez ogół dóbr materialnych, środków technologicznych i stan zorganizowania społeczności.
- **Krąg kulturowy** – wspólnota ludzi mających wspólny system wartości i posługująca się takim samym lub podobnym językiem.

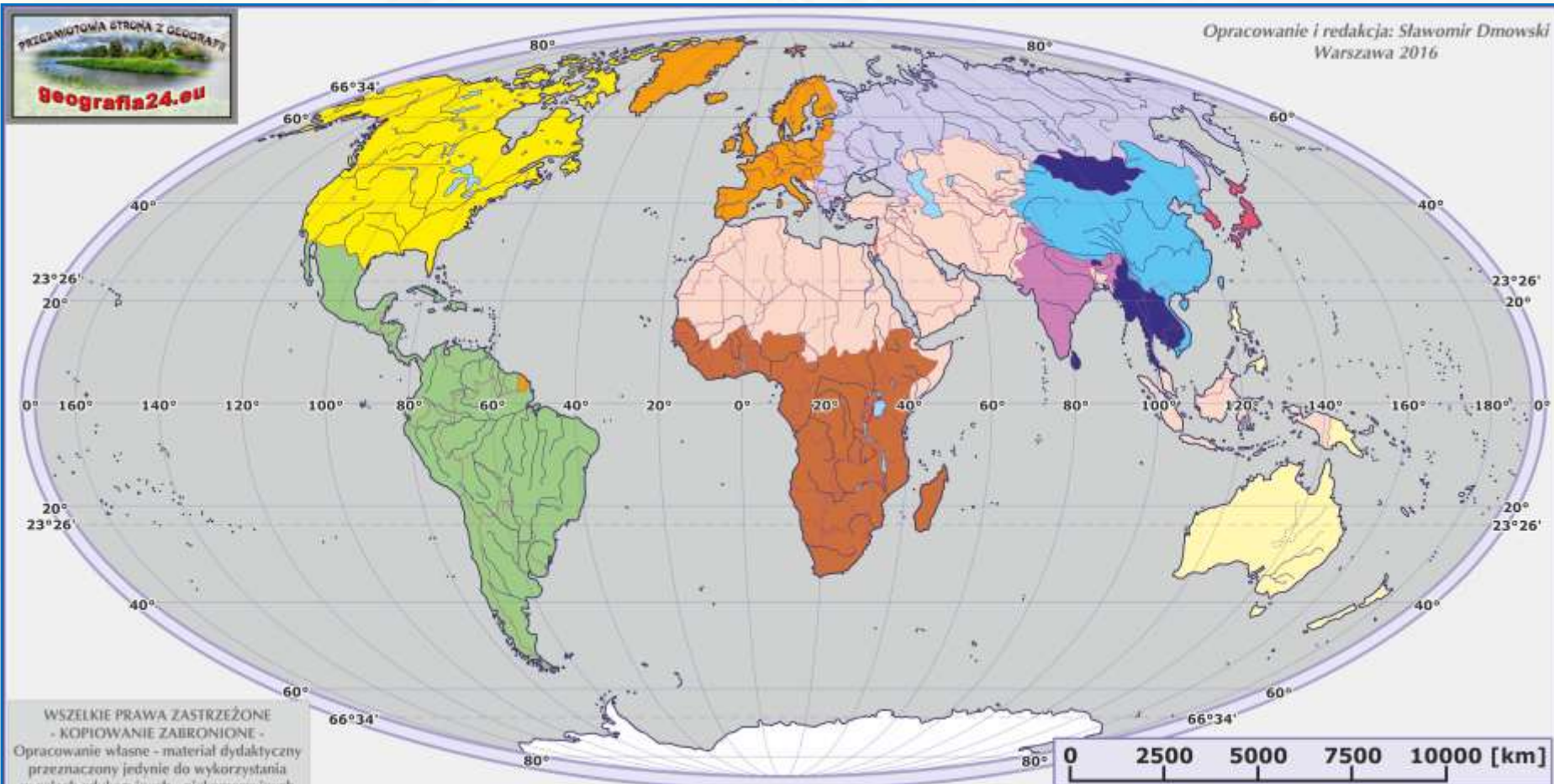

Kręgi kulturowe świata

→ Na świecie wyróżniamy dziewięć głównych kręgów kulturowych.

Opracowanie i redakcja: Sławomir Dmowski
Warszawa 2016

Kręgi kulturowe:

Zachodni:

- Europejski
- anglo-amerykański
- australijski i pacyficzny

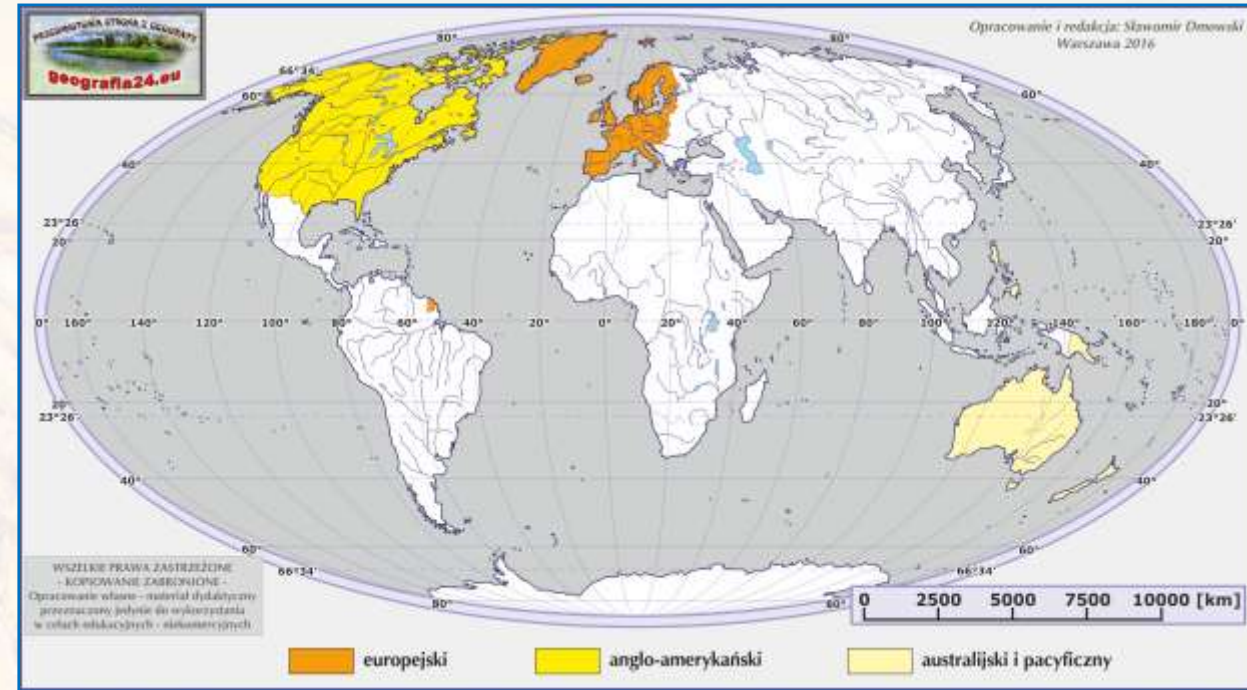
- hinduski (indyjski)
- buddyjski
- chiński (konfucjański)
- japoński

- prawosławny (wschodniosłowiański)
- islamski (muzułmański)
- latynoamerykański (południowoamerykański)
- afrykański (subsaharyjski)

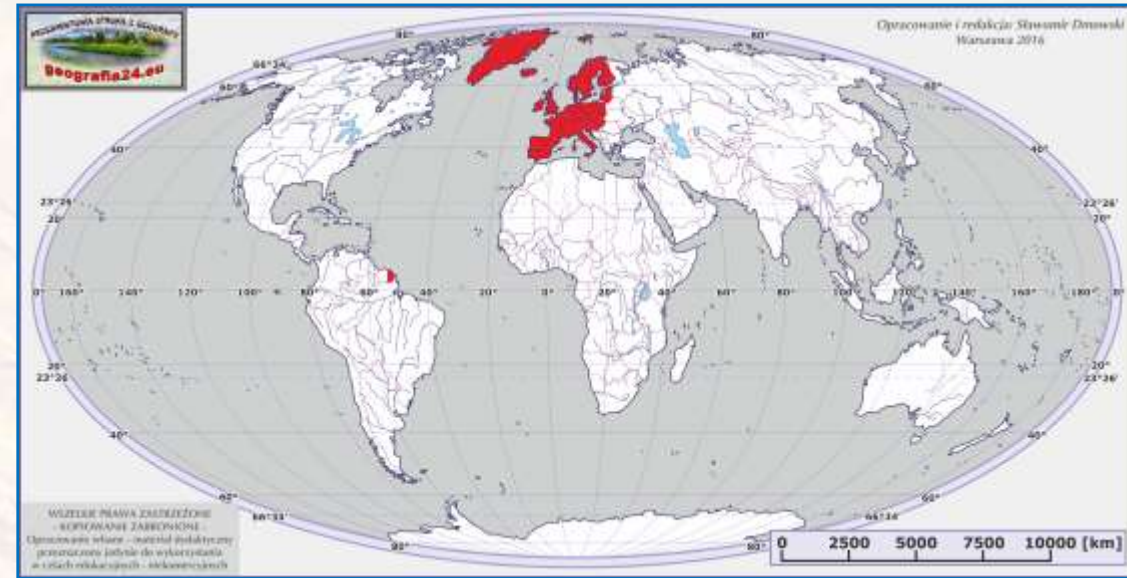
1. Krąg zachodni

- **Krąg zachodni** zamieszkuje ponad 800 milionów osób z krajów o najwyższym poziomie rozwoju gospodarczego.
- W jego obrębie wyróżnia się:
 - **kulturę angloamerykańską,**
 - **kulturę europejską,**
 - **kulturę australijską.**
- **Występowanie:**
 - Europa Zachodnia i Środkowa,
 - Ameryka Północna,
 - Australia i Nowa Zelandia.

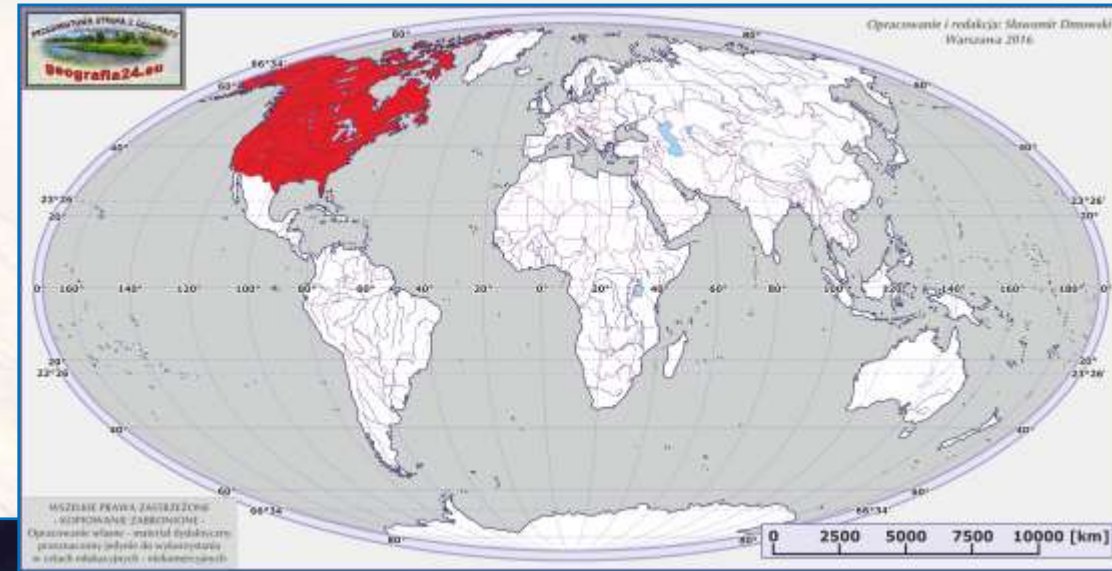
a. Kultura europejska

- W **podkręgu europejskim** mieszka tam około 520 milionów ludzi.
 - Poza nielicznymi wyjątkami, narody tego kręgu posługują się językami z **rodziny indoeuropejskiej**.
 - Narody kręgu europejskiego wyznają **chrześcijaństwo**, a wartości niesione przez tę religię są powszechnie uznawane, nawet przez deklarujących areligijność.
 - W kształtowaniu kręgu dużą rolę odegrał **dorobek starożytnych Greków i Rzymian**.
 - Tożsamość kręgu europejskiego wzmacnia istnienie **Unii Europejskiej**.
- **Najważniejsze wartości:**
 - poszanowanie jednostki,
 - postawa otwartości wobec innych,
 - umiłowanie wolności,
 - pragnienie sukcesu,
 - dążenie do ciągłego rozwoju.
- **Występowanie:**
 - Europa Zachodnia i Środkowa.

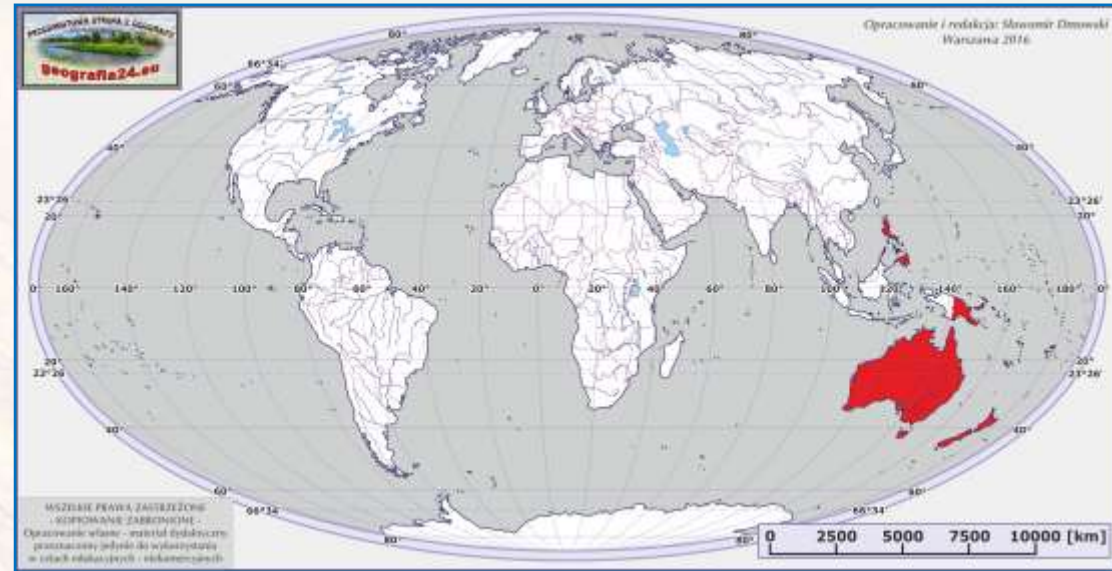
b. Kultura anglo-amerykańska

- Kultura krajów **podkręgu anglo-amerykańskiego** wywodzi się z kultury europejskiej, o czym świadczy podobieństwo języka – dominuje **angielski**, w Kanadzie również **francuski** (jest on drugim językiem urzędowym) i religii, którą jest chrześcijaństwo, oraz - w jego obrębie – **protestantyzm**.
- Kultura ta stanowi dziś odrębny krąg i dziś sama wyznacza kierunki rozwoju.
 - Symbole: Hollywood (film), rap i jazz (muzyka), McDonald's i Coca-Cola (styl życia).
- **Najważniejsze wartości:**
 - indywidualizm,
 - duże poczucie własnej wartości,
 - wiara w demokrację,
 - dążenie do osiągnięcia sukcesu,
 - duża otwartość,
 - łatwość akceptowania różnic,
 - konsumpcjonizm.
- **Występowanie:**
 - USA, KANADA.

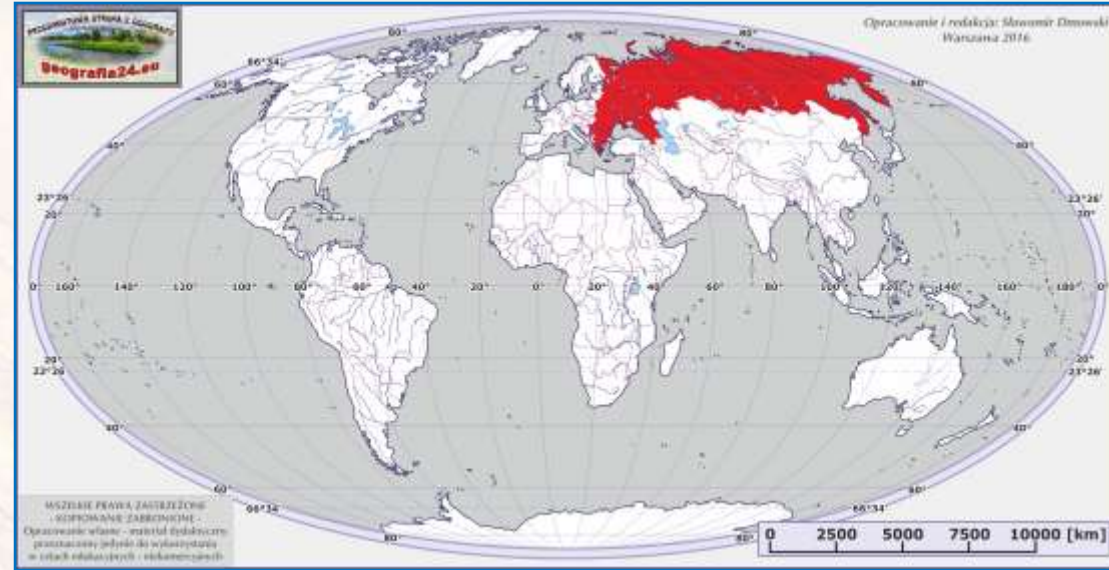
c. Kultura australijska

- **Podkrąg australijski** tworzony jest przez Australię i Nową Zelandię, dawniej połączone z koroną brytyjską, co miało ogromny wpływ na kształtowanie się tego kręgu.
- Oba państwa cały czas prowadzą dosyć otwartą politykę imigracyjną (choć ostatnio nieco się zamykają), dlatego struktura etniczna i religijna ulegają stałym zmianom.
- **Najważniejsze wartości:**
 - kształtowane przez emigrantów (głównie z Europy),
 - dla rdzennych mieszkańców, Aborygenów, wartością jest ziemia,
 - brak przywiązania do własności,
 - wolność,
 - życie zgodnie z naturą.
- **Występowanie:**
 - Australia,
 - Nowa Zelandia.

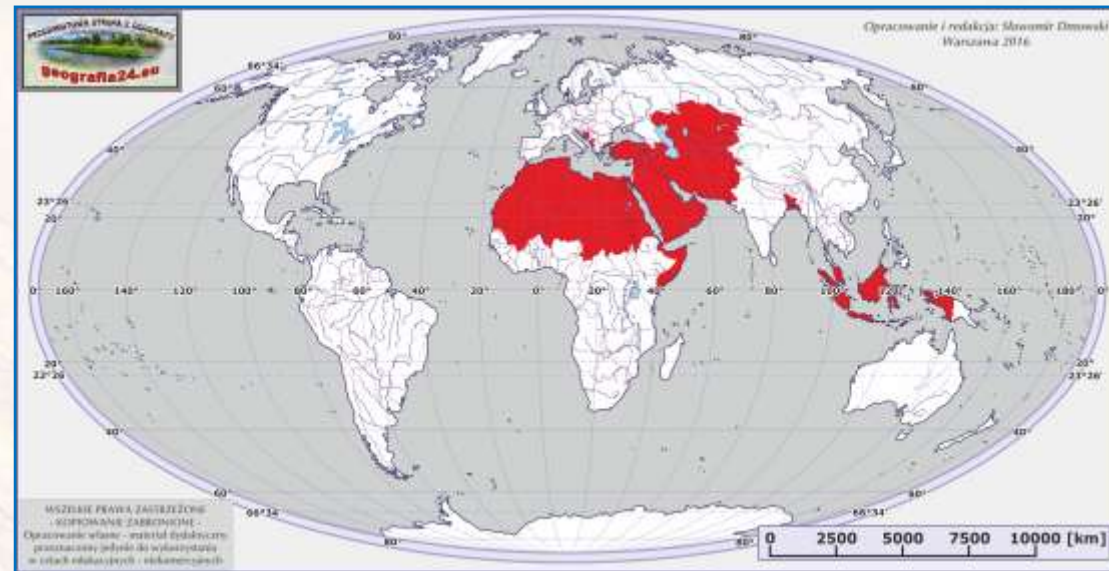
2. Prawosławny (wschodnio-słowiański)

- W **kręgu prawosławnym (wschodnio-słowiańskim)** więzi buduje wyznawana religia, którą jest **prawosławie**, a także **języki słowiańskie**, różniące się od słowiańskich języków kręgu zachodniego **alfabetem** (funkcjonuje cyrylica).
- Obszar całego kręgu wschodniosłowiańskiego był i nadal jest **strefą wpływów politycznych i militarnych Rosji**.
- Duże znaczenie odgrywa **powiązanie działalności państwa i władz kościelnych**.
- Państwo wywiera znaczny wpływ na działalność firm oraz zwykłych ludzi (**silna władza** i bezwarunkowe podporządkowanie).
- **Najważniejsze wartości:**
 - głęboka duchowość,
 - otwartość,
 - bezpośredniość,
 - kult silnej władzy.
- **Występowanie:**
 - Rosja, Białoruś,
 - Ukraina, Mołdawia,
 - Gruzja, Armenia,
 - Bułgaria, Serbia.

3. Islamski

- Spoiwem **kręgu islamskiego** jest **religia muzułmańska** i **język arabski**, którym została napisana święta księga – **Koran**.
 - Religia ta zdobywa coraz więcej zwolenników.
 - Struktury polityczne, reguły życia społecznego, prawodawstwo są ściśle regulowane przepisami religijnymi (obowiązuje **prawo szariatu**).
 - Fundamentalisci odrzucają wartości niesione przez nowoczesność (materialistyczny Zachód) – głoszą odnowienie islamu i powrót do korzeni.
 - Postulują **ściśle przestrzeganie zasad wiary**.
- **Najważniejsze wartości:**
 - zaangażowane uczestnictwo w praktykach religijnych,
 - rezygnacja z wolności jednostki,
 - kobiety pozostają w cieniu mężczyzn:
 - ograniczenia w rozmowach z "obcymi",
 - stroje zakrywające ciało (w tym burki u kobiet),
 - posłuszeństwo wobec męża,
 - surowość moralna,
 - wielożeństwo.
- **Występowanie:**
 - arabskie kraje Afryki i Azji.

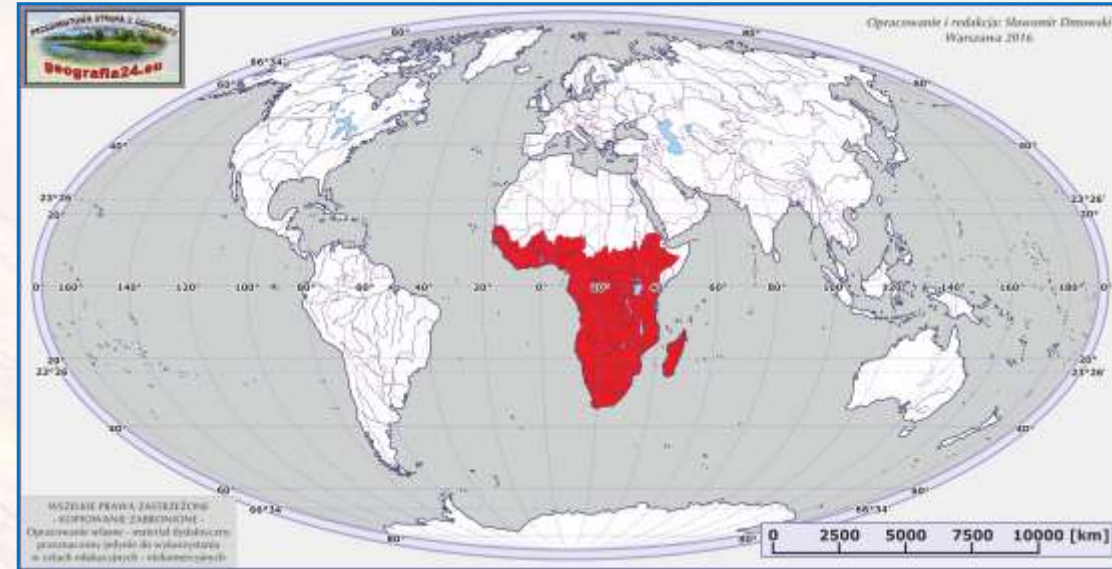

Koran

4. Afrykański (subsaharyjski)

- **Krąg afrykański (subsaharyjski)** stanowi zwarty obszar leżący na południe od Sahary, potocznie zwany **“Czarną Afryką”** (ukształtowany pod wpływem kolonializmu).
 - Występują: Murzyni, Buszmeni, Pigmeje i Masajowie.
 - Jest zróżnicowany: zarówno etnicznie jak i religijnie.
 - Niski poziom rozwoju (dominuje **tradycyjne rolnictwo**).
 - Pod względem liczebności (problem z przeludnieniem):
 - dominują wyznawcy tradycyjnych **wierzeń plemiennych**,
 - potem wyznawcy **islam**u i **chrześcijaństwa** oraz religii **“afrochrześcijańskich”**.
- **Najważniejsze wartości:**
 - silne więzi plemienne,
 - magia i zabobony,
 - przywiązanie do tradycji,
 - umiłowanie tańca,
 - życie w zgodzie z naturą.
- **Występowanie:**
 - kraje na południe od Sahary.

5. Hinduski

→ Najważniejszą religią **kręgu hinduskiego** jest **hinduizm**.

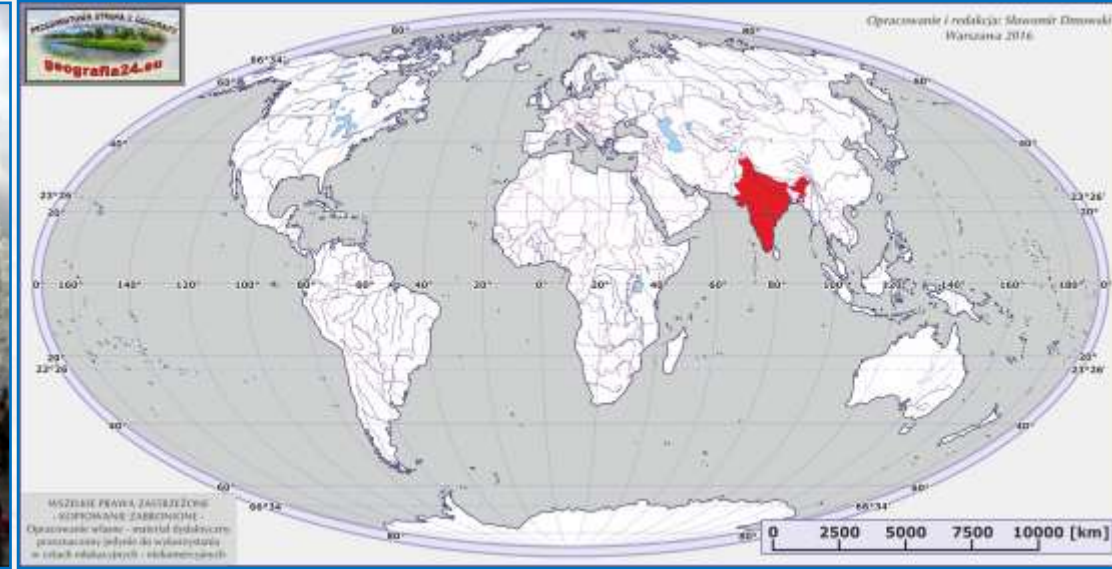
→ **Najważniejsze wartości:**

→ oparte na hinduizmie:

- wypełnianie obowiązków właściwych **kaście**,
- dobra posiadane przez człowieka także są związane z tym do jakiej kasty się należy,
- wiara w **przeznaczenie** i **reinkarnację**,
- krowa – uważana jest za matkę żywicielkę,
 - zabicie krowy to grzech nie mniejszy niż zabicie człowieka ponieważ stanowi przerwanie cyklu **reinkarnacji**,
- celem życia jest **zdobycie zasług umożliwiających w następnym wcieleniu osiągnięcie wyższego stanu egzystencji**,
- rola kobiet ograniczona do opieki nad rodziną,
- zgoda na cierpienie.

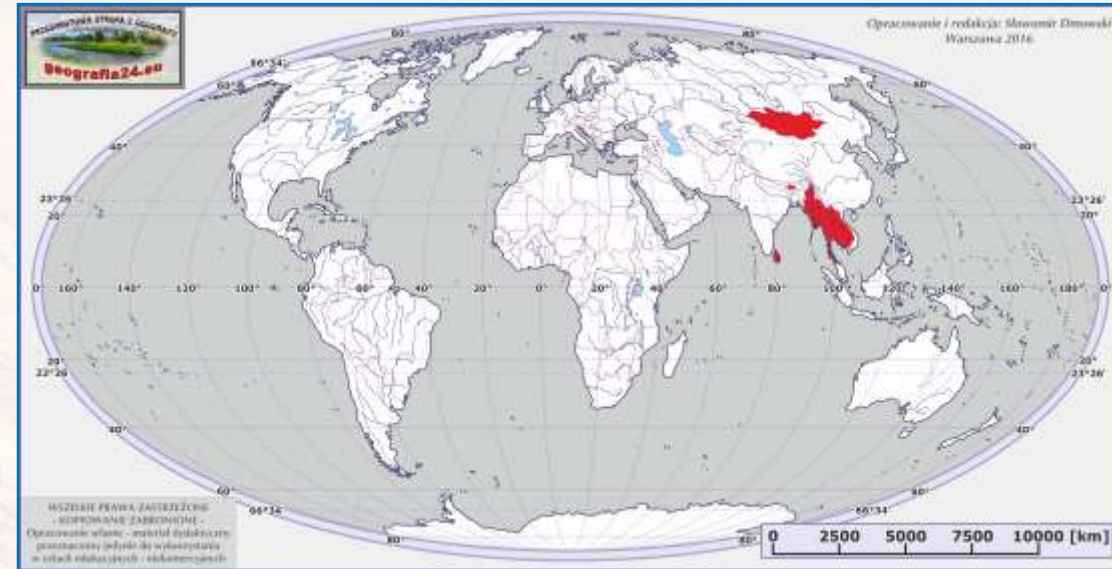
→ **Występowanie:**

- Indie, Nepal, Sri Lanka i Bangladesz.

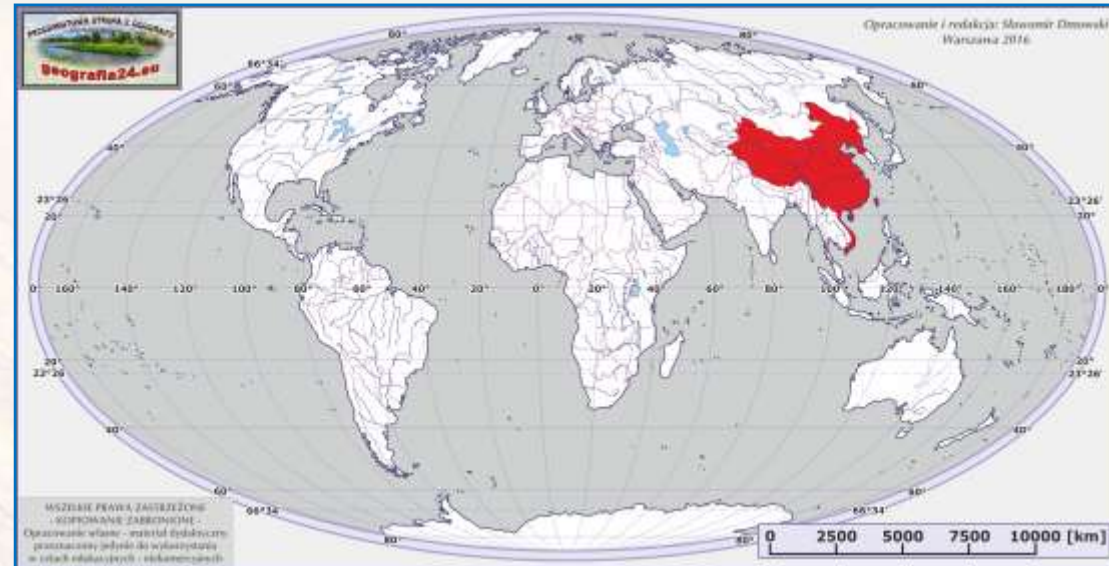
6. Buddyjski

- **Krąg buddyjski** opiera się na **systemie filozoficzno – etycznym**, który narodził się w Indiach.
- **Najważniejsze wartości:**
 - tolerancja dla odmiennych wierzeń,
 - równość społeczeństw (**potępia podział na kasty**),
 - zadaniem wyznawcy jest **dążenie do rozwoju duchowego**,
 - kształtowanie postaw tj.: **wiara, zapał, pilność, mądrość i skupienie**,
 - ostatecznym celem jest **nirwana** – stan wyzwolenia od wszelkich pragnień,
 - wiara w **reinkarnację** i ulotność życia – ogranicza to rozwój gospodarczy,
 - tradycja miejscowa przeplata się z wartościami pozostawionymi przez kolonizatorów.
- **Występowanie:**
 - Mongolia,
 - Myanmar,
 - Tajlandia.

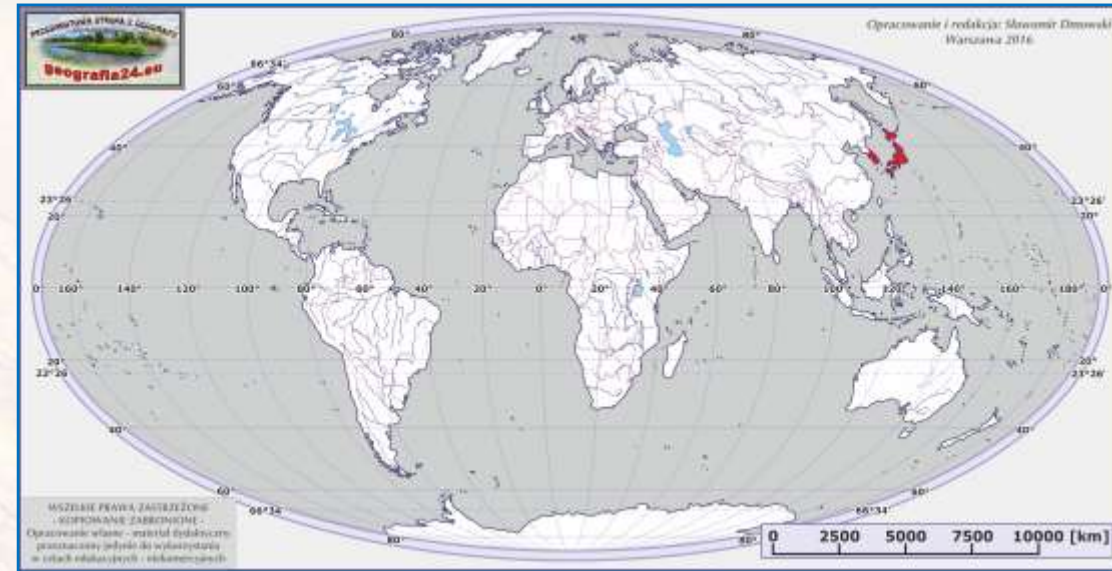
7. Chiński

- **Krąg chiński** jest najliczniejszym spośród wszystkich, w którym ludność używa języków z rodziny chińsko-tybetańskiej.
- System wartości opiera się na **konfucjanizmie**, doktrynie filozoficznej ustanowionej przez **Konfucjusza**, głoszącej m.in.: szacunek dla tradycji, posłuszeństwo wobec władzy (wierzą, że władca w zamian zadba o nich), konieczność przestrzegania norm współżycia społecznego,
 - zdyscyplinowanie i skłonność społeczeństwa do poświęceń powoduje, że **chińskie fabryki słyną z wytwarzania produktów w bardzo atrakcyjnych cenach.**
- Cywilizacja chińska w rozwoju technologicznym wyprzedzała europejską.
 - Jednak przyjęcie przez Państwo Środka **polityki izolacjonizmu**, oraz późniejsze rządy partii komunistycznej, spowodowały zastój, a nawet **regres cywilizacyjny.**
- **Najważniejsze wartości:**
 - szacunek dla tradycji,
 - przestrzeganie norm społecznych,
 - posłuszeństwo wobec władzy.
- **Występowanie:**
 - Chiny.

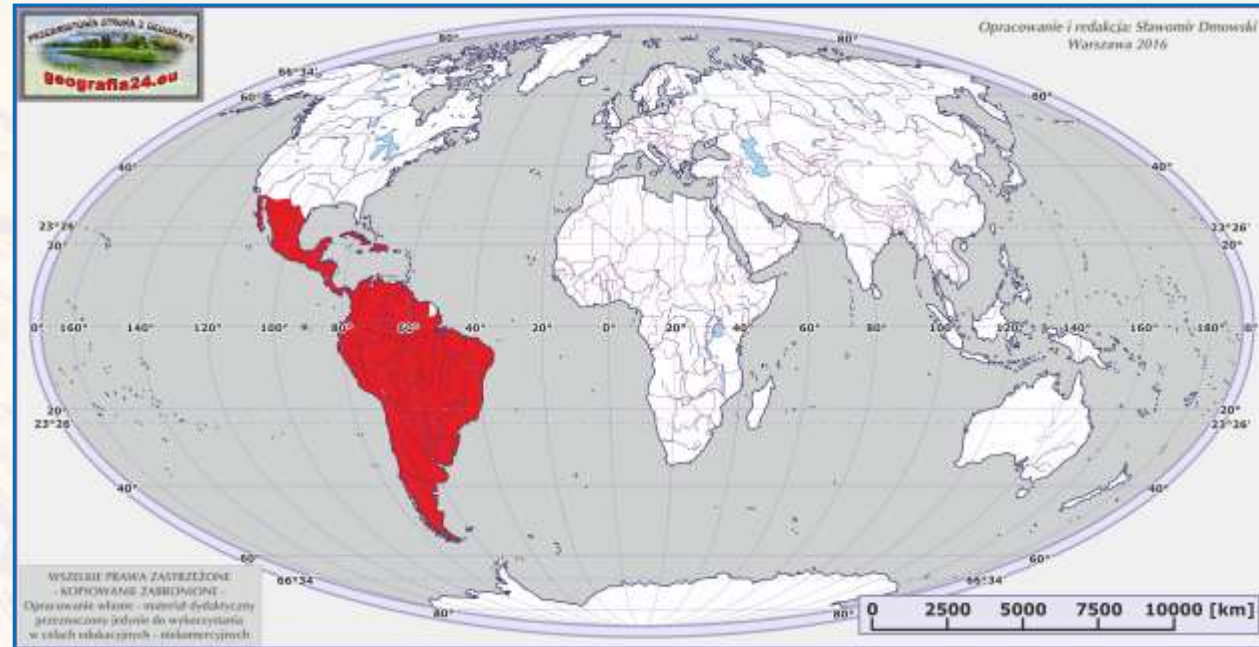
8. Japoński

- W **kręgu japońskim** najważniejszą i jednocześnie narodową religią Japonii jest **szintoizm**, jednak wielu Japończyków i Koreańczyków wyznaje **buddyzm**.
- Cechą specyficzną jest silne poczucie tożsamości narodowej.
- Kultura japońska wpłynęła na wybitny rozwój gospodarczy Japonii (rodzina i np. firma są praktycznie równo ważne – są im oddani).
- Myślą oni indukcyjnie: poznając szczegóły dochodzą do całości.
- **Najważniejsze wartości:**
 - pracowitość i zdyscyplinowanie,
 - wyjątkowe zaangażowanie w wykonanie danej pracy,
 - potrzeba zdobywania wiedzy.
 - silne poczucie odrębności narodowej,
 - honor i odwaga (patriotyzm),
 - lojalność,
 - oddanie, bezkonfliktowość,
- **Występowanie:**
 - Japonia, Korea Południowa.

9. Latyno-amerykański

- W **kręgu latyno-amerykańskim**, występującym w krajach Ameryki Łacińskiej, najpowszechniejszym językiem jest **hiszpański** (tylko w Brazylii ludność posługuje się językiem **portugalskim**).
- Religią panującą w tym kręgu jest **katolicyzm**.
- Nazwa "Ameryka Łacińska" wskazuje na pochodzenie tej kultury od wspólnego, łacińskiego pnia.
- Ludność tego kręgu kulturowego pochodzi z:
 - Ameryki (Indianie),
 - Europy (konkwistadorzy i imigranci),
 - Afryki (niewolnicy),
 - a także z Azji.
- **Najważniejsze wartości:**
 - przywiązanie do tradycji,
 - silna wiara,
 - obrzędowość,
 - radość życia,
 - serdeczność i otwartość na inne kultury,
 - umiłowanie muzyki, tańca.
- **Występowanie:**
 - kraje Ameryki Łacińskiej.

10. Pacyficzny

- **Krąg pacyficzny** występuje na terenie krajów wyspiarskich **Oceanii**.
- **Najważniejsze wartości:**
 - przywiązanie do własnej kultury, tradycji, obrzędów.
- **Występowanie:**
 - Hawaje, Nowa Gwinea, Malezja, Mikronezja i Polinezja.

KONIEC

Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -